

FACTSHEET

Landelijke Tussenrapportage (O)GGZ-spiegel

De (O)GGZ-spiegel is een landelijk kwaliteitsonderzoek, uitgevoerd door het Landelijk Platform GGZ, Geestdrift en regionale cliëntenorganisaties (RCO's). Het onderzoek geeft inzicht in behoeften en ervaringen van de cliëntgroepen GGZ en OGGZ binnen gemeenten. De organisaties toetsen of het gemeentelijke beleid ten goede komt aan de betreffende cliënten, ongeacht of dit beleid tot stand is gekomen vanuit integraal - of doelgroepspecifiek beleid.

Onderzoek vanuit cliëntenperspectief

Het onderzoeksinstrument is ontwikkeld door Movisie. Er is een behoeftenonderzoek uitgevoerd onder 250 cliënten. Vervolgens hebben cliëntenorganisaties prioriteiten aangegeven. Op basis van deze werkwijze zijn kwaliteitscriteria vastgesteld voor zes aandachtsgebieden: 1. Beschikbaarheid aanbod; 2. toegankelijkheid aanbod; 3. outreachend werken; 4. integraal werken; 5. eigen regie; 6. beleidsparticipatie.

De criteria hebben betrekking op drie leefgebieden: zelfstandig functioneren; leefbaarheid; dagbesteding, activering en werk.

Tussenrapportage

Deze factsheet is gebaseerd op de landelijke tussenrapportage met de resultaten van de eerste ronde (O)GGZ-spiegel.

- 1081 cliënten vulden de cliëntenlijst in, waarvan 494 uit kleine gemeenten, 447 uit grote gemeenten (G32) en 140 uit Amsterdam. Tweederde van deze cliënten valt in de cliëntgroep GGZ (63%), een kwart in de OGGZ (25%) en de overige cliënten in beide cliëntgroepen.
- 75 RCO's en gemeenten vulden de beleidsvragenlijst in.

Begin 2012 verschijnt de eindrapportage naar aanleiding van de toetsing in circa 250 gemeenten.

Beeld van de cliënten

Van de ondervraagde groep cliënten gaat 37% naar dagbesteding; 18% krijgt begeleiding naar scholing/werk en 9% heeft werk of vrijwilligerswerk. 11% procent van de cliënten heeft geen dagbesteding, maar heeft hier wel behoefte aan. 24% van de ondervraagde cliënten ontvangt thuisbegeleiding bij zelfstandig wonen en 14% woont in een beschermde woonvorm. 31% ontvangt hulp bij het omgaan met financiën.

Resultaten en aanbevelingen voor gemeenten

Leefbaarheid

Mensen uit de GGZ en OGGZ voelen zich niet altijd thuis in hun eigen buurt of wijk. De meerderheid maakt ook geen gebruik van sociale activiteiten in de buurt. Eigen beperkingen spelen een rol, zoals angst of problemen met het leggen van sociale contacten. Daarnaast ervaren cliënten vooroordelen bij anderen; er is weinig ruimte voor afwijkend gedrag.

- Kwartiermaken werkt! Dit zijn georganiseerde ontmoetingen tussen verschillende groepen burgers.
- Meer gastvrijheid bij algemene voorzieningen zoals buurthuizen of sportverenigingen is gewenst.

Dagbesteding, activering en werk

Een belangrijk deel van de cliënten GGZ en OGGZ wil graag (aangepast) werk, maar krijgt het niet. Veel cliënten zijn aangewezen op dagbesteding. Er zijn onvoldoende alternatieve werkplekken en onvoldoende mogelijkheden voor doorstroming naar betaald werk.

- De doelgroep is zeer divers. Er is een brede range aan voorzieningen voor dagbesteding en werk gewenst.
- Ook de samenleving is gebaat bij een betere benutting van het (arbeids)potentieel onder cliënten GGZ en OGGZ

Zelfstandig functioneren

Veel cliënten geven aan dat individuele begeleiding en dagbesteding van cruciaal belang zijn voor hun zelfredzaamheid en verbinding met de samenleving. In de huidige situatie missen zij vooral vaak praktische hulp bij financiële en administratieve zaken en hulp bij zingeving. Cliënten missen specifiek adequate hulp na een periode van opname.

- Continuïteit en kwaliteit zijn in de transitie begeleiding van groot belang. Pas van daaruit kan ruimte ontstaan voor vernieuwing en alternatieve vormen van hulp.
- Na een periode van opname dient een cliënt direct aansluitend goede, ambulante hulp te krijgen

De volledige tussenrapportage is te downloaden: www.platformggz.nl, Projecten 2009 – 2012

Beschikbaarheid en toegankelijkheid aanbod

Een groot deel van de (O)GGZ-doelgroep heeft een laag inkomen. Cliënten vrezen dat door bezuinigingen de beschikbaarheid van dagbesteding zal afnemen of dat dagbesteding onbetaalbaar wordt. Financiële problemen vormen ook een drempel om gebruik te maken van scholingsmogelijkheden, sportieve of recreatieve voorzieningen. De meeste cliënten weten de weg naar het gemeentelijk loket goed te vinden, maar zij hebben er niet altijd goede ervaringen. Vaak missen zij bij het loket persoonlijke aandacht, acceptatie en kennis van de (O)GGZ.

- Participatie wordt bevorderd door financiële drempels te vermijden.
- Het is zinvol te investeren in toegankelijkheid van het Wmo-loket; dit kan bijvoorbeeld door training van loketmedewerkers door ervaringsdeskundigen. Daarnaast kunnen gemeenten meer gebruik maken van informatie en ondersteuning vanuit cliëntenorganisaties en steunpunten GGZ

Outreaching werken

Een aanzienlijk deel van de doelgroep verkeert in een isolement. Cliënten hebben behoefte aan een actieve, persoonlijke benadering door instanties, mits dit vanuit betrokkenheid gebeurt. Gemeenten scoren in de (O)GGZ-spiegel echter slecht op outreachend werken. Ze wachten vaak te lang af en wanneer cliënten zelf niet reageren op afspraken of brieven laat de betreffende instantie vaak na contact te zoeken. Cliënten worden onvoldoende betrokken bij activiteiten in de buurt.

- De inzet van ervaringsdeskundigen is effectief voor een persoonlijke benadering.
- De situatie na een opname is een belangrijk moment waarop een actieve, persoonlijke benadering gewenst is
- Centrumgemeenten hebben binnen het stedelijk kompas vaak al goede ervaringen opgedaan met outreachend werken; deze ervaring kan ook benut worden voor een deel van de GGZ-doelgroep.

Integraal werken

Cliënten ervaren integraal werken nu vaak als een zwak punt. Zij willen graag één aanspreekpunt voor zorg en ondersteuning op alle terreinen. Een betere overdracht en informatie-uitwisseling tussen instanties en hulpverleners is nodig.

- Gemeenten kunnen vanuit hun regierol het voortouw nemen in integraal werken. Het maatschappelijk steunsysteem is een belangrijk concept voor integrale ketenzorg. Op wijkniveau kan dit de vorm krijgen van wijktafels.
- Gemeenten kunnen belemmeringen in regelgeving helpen oplossen. Een voorbeeld is dat een persoon die op een wachtlijst voor een werkvoorziening staat nu geen gebruik kan maken van dagbesteding.

Eigen regie

Een kwart van de cliënten heeft geen overzicht van de hulp die zij ontvangen en ook een kwart heeft naar eigen zeggen geen keuze in de hulp en de activiteiten die voor hen geregeld worden.

- Goede (onafhankelijke) informatie en ondersteuning zijn in veel gevallen voorwaarden voor eigen regie.
- Veel cliënten hebben behoefte aan persoonlijke ondersteuning bij eigen regie; iemand die naast hen staat en helpt overzicht te krijgen en keuzes te maken. Dit kan een ervaringsdeskundige zijn.

Beleidsparticipatie

De participatie van ggz-cliënten in WMO-(advies)raden is relatief klein; voor (O)GGZ-cliënten is die nog kleiner. Een deel van de doelgroep ervaart de werkwijze van adviesraden als te formalistisch en bureaucratisch.

- Een combinatie van formele en informele belangenbehartiging geeft gemeenten een rijkere input voor beleid.
- Een actieve benadering helpt om burgers met een GGZ- of OGGZ-achtergrond te betrekken bij beleid.

	Cliënten	Gemeenten
Voldoende en divers aanbod	6,3	6,8
Toegankelijkheid	6,3	6,7
Outreaching werken	5,3	6,4
Integraal werken	5,6	6,8
Eigen regie	6,2	6,3
Beleidsparticipatie	5,6	6,4
Gemiddeld	5,9	6,6

Tabel: Gemiddelde rapportcijfers berekend vanuit vragenlijsten ingevuld door cliënten en door gemeenten.